

İdare Hukuku Terimler Sözlüğü

Av.Arb.Mesut KESKİNKILINÇ

✦ Telif Hakkı Uyarı Metni

Telif Hakkı Bildirimi

Bu çalışma, **Mesut KESKINKILINÇ** tarafından yazılmış ve telif hakkı ile korunmaktadır. 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında tüm hakları saklıdır.

✦ İzinsiz Kopyalama ve Kullanım Yasağı

Bu eserin tamamı veya bir kısmı, yazarın yazılı izni olmaksızın çoğaltılamaz, yayımlanamaz, dağıtılamaz, ticari amaçla kullanılamaz veya herhangi bir dijital ya da basılı mecrada paylaşıl**amaz**.

✦ Alıntı ve Kaynak Gösterme Şartı

Eserden alıntı yapılması durumunda, **kaynak belirtilmesi zorunludur**. Hukuka aykırı kullanım tespit edilirse, yasal işlem başlatılabilir.

✉ İletişim ve İzin Talepleri İçin:

[mesutkeskinkilinc@gmail.com – hukukdershanesi.com]

Bu kitabı yasal yollarla edindiğiniz için teşekkür ederiz.

SUNUŐ

Hukukun, toplumsal dzenini sağlayan en önemli unsurlardan biri olduğu günümüzde, idare hukuku alanında bilgi sahibi olmak, sınavlara hazırlanan hukuk fakültesi öğrencileri, hukukçular ve konuya ilgi duyan herkes için büyük bir gereklilik haline gelmiştir. Bu bağlamda hazırlanan *İdare Hukuku Terimler Sözlüğü*, idare hukukuna ilişkin temel kavramları, tanımları ve mevzuata dayalı açıklamaları bir araya getirerek okuyuculara rehber olma amacı gütmektedir.

Bu çalışma, derinlemesine bir araştırma olmaktan ziyade naçizane bir deneme niteliğinde olup, yapıcı eleştirilere ve katkılara her zaman açık olduğumu belirtmek isterim. Terimlerin açıklamalarında akademik kaynaklardan ve ilgili mevzuattan yararlanılmış olup, okuyucuların konuya dair temel bir bakış açısı edinmesini sağlamak hedeflenmiştir.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında emeği geçen, meslektaşlara ve destek veren herkese teşekkür ederim. Umarım bu çalışma, idare hukuku alanında bilgi sahibi olmak isteyen herkese faydalı bir kaynak sunar.

Bu çalışmayı, çalışkanlığıyla bana ilham veren, başarılarımı görmesini çok istediğim ancak erken yaşta kaybettiğim sevgili babama ithaf ediyorum. Onun emeği, fedakarlığı ve bana aşıladığı azim, bu çalışmanın temelini oluşturdu. Ruhu şad olsun.

Saygılarımla,

Av.Arb.Mesut KESKİNKİLİNÇ
Elazığ-2025

“Adalet ilkin devletten gelmelidir.

Çünkü hukuk, devletin toplumsal düzenidir.”

ARİSTOTELES

Terim: Abonman Sözleşmeleri

Tanım:

Abonman sözleşmeleri, bir hizmetin düzenli ve sürekli bir şekilde sağlanması amacıyla, hizmet sunucusu ile hizmetten faydalanan kişi arasında yapılan sözleşmelerdir. Bu sözleşmeler genellikle elektrik, su, doğalgaz, internet veya toplu taşıma gibi hizmetlerde kullanılır. Abonman sözleşmeleri, tarafların karşılıklı hak ve yükümlülüklerini detaylı olarak düzenler.

Örnek Kullanım:

Bir kullanıcı, internet hizmeti almak için bir telekomünikasyon şirketiyle 24 ay süreli bir abonman sözleşmesi imzalar. Bu süre boyunca şirket internet hizmeti sağlar, kullanıcı ise belirli bir ücret öder.

Mevzuat Yeri:

 Türk Borçlar Kanunu (TBK) Madde 480: Süreklilik arz eden hizmetlere ilişkin sözleşmeler abonman sözleşmesi olarak düzenlenmiştir.

 Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (TKHK) Madde 52: Abonelik işlemleri, tüketicilerin haklarını güvence altına alacak şekilde düzenlenmelidir.

Ek Bilgiler:

- Abonman sözleşmeleri, **tüketicinin fesih hakkı** ve **cayma hakkı** gibi koruyucu hükümleri içerir.
- Hizmet sağlayıcı, hizmetin kesintisiz ve taahhüt edilen standartlarda sunulmasından sorumludur.

Bağlantılı Terimler: Tüketici Hakları Hizmet Sözleşmesi

Terim: Acele Kamulaştırma

Tanım:

Acele kamulaştırma, kamu yararının ivedilikle sağlanması gerektiği durumlarda, taşınmazın mülkiyetinin daha hızlı bir şekilde devralınmasını sağlayan özel bir kamulaştırma usulüdür. Bu yöntem, genellikle doğal afet, savaş, olağanüstü hal veya acil altyapı projelerinde kullanılır.

Örnek Kullanım:

Bir baraj inşaatının yapılması amacıyla, baraj sahasında kalan taşınmazların ivedilikle kamulaştırılması kararı alınır. Bu durumda, acele kamulaştırma yoluna gidilerek taşınmazların mülkiyeti hızla kamuya geçirilir.

Mevzuat Yeri:

- Anayasa Madde 46: Kamulaştırma usul ve esasları düzenlenmiştir.
- 2942 Sayılı Kamulaştırma Kanunu Madde 27: Acele kamulaştırma süreci ve gerekçeleri belirtilmiştir.

Ek Bilgiler:

- Acele kamulaştırma kararını **Cumhurbaşkanı** veya Bakanlar Kurulu alır.
- Taşınmaz sahibine, bedel daha sonra kesinleştirilmek üzere ön ödeme yapılır.
- Hukuki süreç tamamlanmadan da taşınmazın kamuya tahsisi sağlanabilir.

Bağlantılı Terimler:

- Kamulaştırma Kamu Yararı Ecrimisil

Terim: Açık İhale Yöntemi

Tanım:

Açık ihale yöntemi, kamu kurum ve kuruluşlarının mal veya hizmet alımları ile yapım işlerini gerçekleştirmek için başvurdukları, katılımın serbest olduğu ve tüm isteklilere açık olan bir ihale usulüdür. Bu yöntemde, ihaleye katılmak isteyen firmalar tekliflerini sunar ve en uygun teklif değerlendirilerek kazanan belirlenir.

Örnek Kullanım:

Bir belediye, yeni bir park yapımı için açık ihale ilan eder. İhaleye katılmak isteyen şirketler tekliflerini sunar ve en düşük fiyatı veya en iyi şartları sağlayan şirketle sözleşme yapılır.

Mevzuat Yeri:

 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu Madde 19: Açık ihale usulü ve şartları düzenlenmiştir.

Ek Bilgiler:

- Açık ihale yöntemi, **şeffaflık** ve **rekabetin artırılması** amacıyla tercih edilir.
- İhale ilanı, Kanunda belirtilen sürelerde ve şekillerde kamuoyuna duyurulmalıdır.
- Teklifler, istekliler tarafından yazılı olarak sunulur ve değerlendirme süreci açık şekilde yürütülür.

Bağlantılı Terimler:

- Kamu İhale Kanunu
- Pazarlık Usulü
- Şeffaflık

Terim: Açıklık İlkesi [?]

Tanım:

Açıklık ilkesi, idarenin faaliyetlerini şeffaf, denetlenebilir ve kamuoyunun bilgisine açık bir şekilde yürütmesi gerektiğini ifade eden temel bir idare hukuku ilkesidir. Bu ilke, kamu yönetiminde güven sağlamak ve vatandaşların bilgi edinme hakkını korumak amacıyla uygulanır.

Örnek Kullanım:

Bir belediyenin bütçe harcamalarının ayrıntılı bir şekilde kamuoyuna açıklanması ve vatandaşların bu bilgilere erişim sağlaması açıklık ilkesinin bir örneğidir.

Mevzuat Yeri:

- Anayasa Madde 74: Dilekçe ve bilgi edinme haklarını düzenler.
- 4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu: Kamu kurumlarının vatandaşların bilgi taleplerine yanıt verme yükümlülüğünü belirtir.

Ek Bilgiler:

- **Hesap Verebilirlik:** Açıklık ilkesi, idarenin hesap verebilir bir yapıda çalışmasını gerektirir.
- **Vatandaş Katılımı:** Bu ilke, vatandaşların karar alma süreçlerine dahil olmasını kolaylaştırır.
- **Bilgi Edinme Hakkı:** Açıklık ilkesinin bir uzantısı olarak vatandaşlar, kamu faaliyetleri hakkında bilgi talep etme hakkına sahiptir.

Bağlantılı Terimler:

- Şeffaflık □
- Bilgi Edinme Hakkı ■ Hesap Verebilirlik ✓

Terim: Açık Teklif Yöntemi

Tanım:

Açık teklif yöntemi, kamu kurumlarının ihale süreçlerinde, isteklilerin tekliflerini açık bir şekilde sundukları ve bu tekliflerin herkesin gözü önünde değerlendirildiği bir ihale usulüdür. Bu yöntem, genellikle rekabetin artırılması ve tekliflerin şeffaf bir şekilde değerlendirilmesini sağlamak amacıyla kullanılır.

Örnek Kullanım:

Bir kamu kurumu, bir binanın restorasyon işi için açık teklif yöntemiyle ihale düzenler. Katılımcılar tekliflerini açık bir oturumda sözlü veya yazılı olarak sunar ve teklifler herkesin görebileceği şekilde değerlendirilir.

Mevzuat Yeri:

 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu Madde 36-37: Tekliflerin hazırlanması ve sunulması usulleri açıklanmıştır.

 2886 Sayılı Devlet İhale Kanunu Madde 45: Açık teklif usulü düzenlenmiştir.

Ek Bilgiler:

- **Şeffaflık:** Açık teklif yöntemi, ihale sürecinin şeffaf bir şekilde yürütülmesini sağlar.
- **Rekabet:** Katılımcılar arasında sağlıklı bir rekabet ortamı oluşturur.
- **İhale Komisyonu:** Teklifler, ihale komisyonu huzurunda değerlendirilir ve karar açıkça açıklanır.

Bağlantılı Terimler: Açık İhale Yöntemi Kapalı Teklif Usulü
Şeffaflık İlkesi

Terim: Aday Memur

Tanım:

Aday memur, kamu hizmetine ilk kez atanan ve henüz asli memurluğa geçiş yapmamış olan kişidir. Aday memurlar, belli bir süre boyunca eğitim ve denetim sürecine tabi tutulur ve bu sürecin sonunda başarılı olmaları halinde asli memurluğa atanırlar. Adaylık süresi genellikle 1 ila 2 yıl arasında değişir.

Örnek Kullanım:

Yeni atanan bir öğretmen, adaylık süresi boyunca mesleki eğitim alır ve belirli değerlendirmelere tabi tutulur. Süreci başarıyla tamamlaması durumunda asli memur olarak atanır.

Mevzuat Yeri:

 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu Madde 54-58: Aday memurların hakları, sorumlulukları ve adaylık süreci düzenlenmiştir.

Ek Bilgiler:

- **Adaylık Süresi:** Minimum 1 yıl, maksimum 2 yıl olarak uygulanır.
- **Eğitim ve Değerlendirme:** Aday memurlar, temel ve hazırlayıcı eğitimden geçer, performansları değerlendirilir.
- **Adaylık Süresinin Sonu:** Başarılı olanlar asli memurluğa atanırken, başarısız olanların kamu görevleri sona erdirilir.

Bağlantılı Terimler:

- Asli Memur
- Devlet Memurları Kanunu
- Eğitim ve Değerlendirme Süreci

Terim: Adli Kolluk

Tanım:

Adli kolluk, suçların önlenmesi, soruşturulması ve adaletin sağlanması amacıyla adli makamlara yardımcı olan, kolluk güçleri tarafından oluşturulan bir birimdir. Adli kolluk, suçların meydana gelmesinin ardından delil toplama, şüpheliyi yakalama, ifadeler almak gibi faaliyetleri yerine getirir. Adli kolluk, doğrudan adli yargı süreciyle ilgili faaliyetlerde bulunur ve yargı organlarının emir ve talimatları doğrultusunda hareket eder.

Örnek Kullanım:

Bir cinayet olayı sonrası, adli kolluk ekipleri olay yerinde inceleme yaparak delil toplar ve şüphelinin ifadesini alır.

Mevzuat Yeri:

 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) Madde 3: Adli kolluğun görevleri ve yetkileri belirlenmiştir.

 2559 Sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu Madde 4: Adli kolluğun polis teşkilatındaki rolü tanımlanmıştır.

Ek Bilgiler:

- **Yetki:** Adli kolluk, yalnızca adli makamların izni ve denetimi altında faaliyet gösterebilir.
- **Görevler:** Suç olaylarını yerinde inceleme, delil toplama, şüphelilerin gözaltına alınması gibi işlemler adli kolluğun görev alanına girer.
- **Hukuki Bağılılık:** Adli kolluk, adli makamların denetim ve talimatları doğrultusunda çalışır, bağımsız değildir.

Bağlantılı Terimler: Kolluk Kuvvetleri Ceza Muhakemesi Kanunu

 Suç Soruşturması

Terim: Adli Yargı

Tanım:

Adli yargı, ceza ve hukuk davalarının incelendiği, mahkemeler aracılığıyla adaletin sağlanmaya çalışıldığı yargı alanıdır. Adli yargı, kişilerin haklarını koruma, suçları cezalandırma ve adaleti tesis etme amacını güder. Ceza mahkemeleri, hukuk mahkemeleri ve iş mahkemeleri gibi farklı mahkemeler, adli yargı kapsamında faaliyet gösterir.

Örnek Kullanım:

Bir kişi hırsızlık suçundan dolayı adli yargı sürecine tabi tutulur. Mahkeme, suçlu olup olmadığına karar verir ve cezasını belirler.

Mevzuat Yeri:

 Anayasa Madde 138: Yargı yetkisinin bağımsız mahkemelere ait olduğu belirtilmiştir.

 5235 Sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri Kanunu: Adli yargının ilk derece mahkemelerine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu: Ceza davalarına dair prosedür ve usulleri düzenler.

Ek Bilgiler:

- **Ceza Mahkemeleri:** Suç işleyen kişilerin yargılanmasını sağlar.
- **Hukuk Mahkemeleri:** Özel hukuk ile ilgili davaların çözümüne yardımcı olur.
- **İlk Derece Mahkemeleri:** Davaların ilk kez görüldüğü mahkemelerdir.

Bağlantılı Terimler: Hukuk Mahkemesi Ceza Mahkemesi Yargı Bağımsızlığı

Terim: Adsız Düzenleyici İşlem

Tanım:

Adsız düzenleyici işlem, idare tarafından gerçekleştirilen, belirli bir kişi ya da kurum yerine genel bir kitleyi etkileyen ancak tarafları belirtilmeyen bir düzenleyici işlemdir. Bu tür işlemler, genellikle bir kural, ilke veya norm belirler ve uygulamada yaygın olarak **genelge**, **tebliğ** veya **yönetmelik** şeklinde ortaya çıkabilir. Adsız düzenleyici işlemler, bireysel bir durumu değil, toplumu ya da belirli bir kesimi etkileyen kurallar koyar.

Örnek Kullanım:

Çevre Bakanlığı, şehirlerdeki hava kirliliği ile mücadele etmek amacıyla bir yönetmelik yayımlar. Bu yönetmelik, hava kirliliği seviyelerini belirli sınırlar içinde tutmayı hedefler, ancak belirli bir firma veya kişiyi değil, tüm şehirdeki kuruluşları ve vatandaşları ilgilendirir. Bu yönetmelik, adsız düzenleyici bir işlemdir.

Mevzuat Yeri:

 Anayasa Madde 124: Cumhurbaşkanının düzenleyici işlemler yapabilme yetkisini düzenler.

 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu Madde 122: İdari düzenleyici işlemlerle ilgili düzenlemeler yapılmıştır.

Ek Bilgiler:

- **Genelge ve Tebliğ:** Adsız düzenleyici işlemler, genellikle **genelge** veya **tebliğ** gibi bilgilendirme niteliğinde olabilir.

Bağlantılı Terimler: Yönetmelik Genelge İdari İşlem